

The article uses various methods of political science research, which made it possible to formulate reliable results of the analysis. In particular, the methodology of comparative analysis is one of the main directions in modern world political science and has been used to compare various scientific approaches to assessing the specifics of world policy in relation to nuclear missile weapons. A wide range of attraction of scientific and methodological tools, first of all, is due to the fact that in domestic political science, such concepts as the method of comparative analysis, comparative political science, and comparative comparison are practically not developed. At the same time, in Western political science, this area of science has been studied quite thoroughly, which made it possible to apply the methods of Western research.

The scientific and theoretical comparison used in the article acts as a special method, and as an experimental methodological strategy, covering the political aspects of nuclear missile programs, their initial conceptual structure, formulated research hypotheses, the measurement tools under study, as well as the analysis of empirical material, the scientific result.

It has been proved that the states that implement nuclear missile programs pursue this policy in two directions: preparation and implementation of nuclear missile programs in order to establish political control and prevent violation of the nuclear missile balance in the world and development of nuclear missile programs in order to implement the function ensuring national security and obtaining political autonomy in international relations. It is shown that political institutions to curb the proliferation of nuclear missiles in modern international relations are designed to ensure the continuity of the arms reduction process in the context of the obvious change in the paradigm of international relations and the prospects for political polarization of the world order.

Key words: *nuclear missile programs, international security, nuclear nonproliferation, arms race.*

УДК 329(4)

В. І. Митрошенко

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті висвітлюються теоретико-методологічні аспекти визначення місця і ролі політичних партій у суспільному розвитку сучасних європейських держав в умовах діалектичного поєднання інтеграційних та дезінтеграційних процесів. Зазначається, що політичні партії сучасних європейських держав розвиваються у відповідності до спільних закономірностей та системних параметрів. Розглядаються специфічні особливості діяльності європейських партій у контексті становлення європейського парламентаризму як принципово нового явища політичного життя інтеграційного об'єднання.

Ключові слова: *політична партія, політична система, партійна система, європейська інтеграція, дезінтеграція.*

DOI 10.34079/2226-2830-2021-11-31-32-160-168

Постановка проблеми. Слід зазначити, що сьогодні перед державами-членами Європейського Союзу (далі: ЄС) та інтеграційним об'єднанням в цілому постають принципово нові теоретико-доктринальні та практично-праксіологічні проблеми і виклики. Даний процес безпосередньо пов'язаний зі стабільним функціонуванням та розвитком держави як домінуючого актора міжнародних відносин та одного з основних суспільно-політичних інститутів. При цьому суверенні якості держави зазнають суттєвих змін, зважаючи на процеси європейської політичної інтеграції та глобалізаційні тенденції у світі та, зокрема, на європейському континенті.

В цьому контексті необхідно звернути увагу на безперервну трансформацію партійних систем та політичних партій в межах ЄС, з урахуванням того, що їх розвиток відображає і іманентно втілює представництво провідних соціальних груп та інтересів в публічних органах влади, та є показником стабільності політичної системи будь-якої держави.

При цьому важливо, що європейські політичні партії мають давню історію та є одними з найбільш розвинутих у світі. Проте, в умовах сучасних інтеграційних процесів в регіоні політичні партії вимушені адаптуватися до існуючих реалій та зазнавати значних трансформацій, у тому числі – у контексті сприйняття європейських стандартів діяльності та розробки уніфікованих підходів до вирішення спільних суспільно-політичних, соціально-економічних, культурно-духовних проблем.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженнями розвитку політичних партій держав-членів ЄС та країн Європи взагалі займалися, серед інших, такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як К. В. Балабанов, Е. Берк, К. Джанда, М. Дюверже, Д. Брайс, В. О. Зайчук, К. Лоусон, М. Я. Острогорський, П. А. Берлін, А. В. Трофименко, М. В. Трофименко, П. Майер, Р. Михельс, Дж. Сарторі, Я. Бадж, Ж. Шарло, П. П. Шляхтун.

Водночас, на наш погляд, ретельного дослідження у сучасній політологічній науці потребують теоретико-методологічні аспекти визначення місця і ролі політичних партій у сучасних умовах суспільного розвитку європейських держав, зважаючи на специфічні умови європейської політичної трансформації, що відбувається останніми роками за складних обставин дихотомічного поєднання інтеграційних та дезінтеграційних процесів.

Мета дослідження. Мета статті – розкриття теоретико-методологічних аспектів визначення місця і ролі політичних партій, які беруть участь у національних та європейських парламентських виборах, у сучасних умовах суспільного розвитку європейських держав.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи зміст та сутність політичних партій як елементів політичних систем європейських держав у сучасних умовах інтеграційного розвитку, перш за все, слід відзначити, що одним із найбільш поширених для європейських політичних систем вважається визначення політичної партії класика світової та британської політичної думки Е. Берка, у відповідності до якого партія – це об'єднання людей, що згуртувалися для сприяння загальнонаціональному інтересові своїми спільними зусиллями на якійсь певній, спеціально погодженій засаді» (Берк, 1993, с.41). На думку сучасного функціоналіста К. Лоусона, політична партія – це організація індивідів, яка прагне шляхом виборів або крім виборів продовжити повноваження народу або його частини з метою здійснення політичного панування в суспільстві (Lawson, 1976, с.54). Існує, окрім інших, досить цікаве електоральне визначення політичної партії, що ґрунтується на виокремленні участі у виборах як найбільш значущої з усіх функцій, здійснюваних партією.

При цьому особливе значення у питанні формування та подальшого розвитку політичних партій у демократичних суспільствах має громадська думка. Як цілком

справедливо визначають у контексті встановлення належних концептуально-методологічних засад становлення та розвитку сучасних політичних партій та інших інститутів громадянського суспільства видатні українські вчені-політологи К. В. Балабанов і М. В. Трофименко, «сьогодні небувалого донині розвитку досягли ЗМІ, які іноді активніше інформують громадськість про ту чи іншу подію, аніж офіційні дипломатичні джерела» (Балабанов та Трофименко, 2013, с.989). Поточна громадська думка у багатьох випадках формує основні вектори розвитку політичних партій, що можна побачити на демонстративному прикладі трансформації передвиборних платформ британських партій у період реалізації результатів референдуму про вихід Великої Британії з ЄС.

Загалом, різні доктринальні підходи до визначення сутності політичних партій дозволяють знайти наступні найважливіші ознаки, які цілком притаманні і функціональному статусу європейських політичних партій: а) партія – це об'єднання громадян держави або інтеграційного об'єднання зі спільною законодавчою компетенцією, які досягли повноліття та користуються політичними і громадянськими правами; б) партія – це стійка добровільна організація, яка об'єднує своїх членів на тривалій або постійній основі; в) партія об'єднує своїх членів на базі ідеологічних факторів, а не на основі захисту матеріальних чи інших інтересів, що безпосередньо відображається у статутах та передвиборчих програмах політичних партій; г) партія є некомерційною організацією, головною метою якої є не отримання прибутку і не задоволення будь-яких матеріальних чи інших особистих інтересів її членів, а реалізація політичної ідеології та конкретних програмних цілей, встановлених партійними документами в якості корпоративних норм; д) партія має своєю метою отримання державної влади чи влади у спільних інститутах інтеграційного об'єднання, у тому числі використовуючи парламентські вибори як головний інструмент досягнення поставленої мети.

Крім того, політичні партії завжди створюються для реалізації певних функцій у суспільному житті.

По-перше, це представництво інтересів, тобто партії виступають виразниками інтересів соціальних класів, прошарків і груп, об'єднуючи такі інтереси в єдину систему (системний аспект діяльності сучасних європейських політичних партій).

По-друге, політичні партії забезпечують зв'язок політичної еліти з суспільством шляхом комунікативного обміну думками, поглядами, ідеями щодо організації суспільного життя та ефективного державного управління (інформаційно-комунікативний аспект).

По-третє, партії формують та відбирають політичну еліту суспільства, тобто виступають тим політико-правовим механізмом, завдяки якому кожний громадянин має змогу, проявивши певні здібності, реалізувати своє право на участь у здійсненні державної політики чи спільної політики інтеграційного об'єднання через реалізацію пасивного виборчого права на парламентських виборах (селективний аспект).

По-четверте, політичні партії розробляють політичний курс держави чи інтеграційного об'єднання у відповідності до власної ідеології та передвиборчої програми (ідеологічно-програмовий аспект).

По-п'яте, політичні партії виконують функцію соціальної, зокрема – міждержавної, інтеграції, виступаючи інтегруючим чинником для тих верст населення, які підтримують певну систему поглядів (інтеграційний аспект). На рівні ЄС дана функція і відповідний сутнісний аспект діяльності політичних партій держав-членів ЄС вбачається особливо важливим, оскільки дозволяє інтегрувати до європейської партії прихильників певної ідеології, які є громадянами різних країн, але на рівні Європейського Парламенту

сфокусовані не на реалізації національних інтересів, а на розробленні та впровадженні спільної європейської політики, заснованої на відповідних ідеологічно-партійних засадах. Тому саме партійна структура Європарламенту значною мірою дозволяє громадянам держав-членів ЄС відчувати себе громадянами Європейського Союзу в цілому та подолати національно-державні розбіжності у нормотворчій та правозастосовній роботі інститутів ЄС в питаннях спільної компетенції.

По-шосте, будь-яка політична партія в умовах притаманного європейській політичній традиції демократичного розвитку суспільства є інститутом парламентського лобіювання певних загальних, групових, індивідуальних інтересів у площині політики, права, безпеки, економіки, фінансів, соціокультурної сфери тощо, у тому числі – політичного лобіювання процесів міждержавної європейської інтеграції як одного з найважливіших статутних завдань європейських партій (представницький аспект). Ця функція щодо національних партій означає організований вплив різних суспільних груп на представників державної влади з метою прийняття вигідних для себе рішень (Шляхтун, 2003, с.71; Трофименко, 2014, с.115).

Погоджуючись з подібним підходом, відзначимо, що під політичним лобіюванням слід розуміти не тільки вплив соціальних груп, громадських організацій та окремих громадян на політичні партії, але також і активну законопроектну діяльність самих партій та їх політичних фракцій у представницьких органах з метою підготовки рішень, які політичні партії, виходячи із своєї ідеології, завдань та цілей, вважають корисними для зміцнення інтеграційного об'єднання, держави, суспільства, окремих соціальних груп, галузей економіки, тобто європейські партії за своєю наднаціональною політико-правовою природою та способом створення виступають лобістами подальшої міждержавної європейської інтеграції, розглядаючи різним чином тільки організаційні форми та очікувані наслідки здійснення інтеграційних процесів.

Слід вказати на ту важливу обставину, що Європейський парламент є концентрованим місцем реалізації та фокусування політичної діяльності національних політичних партій європейських держав як інститутів одночасно наднаціональної та національної політичної системи. Означений чинник обумовлює сприятливі умови та значний попит на здійснення лобіювання певних соціальних, економічних, політичних інтересів. При цьому політичне лобіювання у Європейському Парламенті варто інтерпретувати, на наш погляд, не в тому негативно-корупційному значенні категорії «лобізм», яке іноді зустрічається у вітчизняній науковій літературі та суспільно-політичних періодичних виданнях, а як процес структуризації форм і методів і джерел інформації, що забезпечують лобістську діяльність у парламенті. Іншими словами, йдеться про легальну сферу представництва інтересів, яка полягає у матеріалізації та об'єктивізації на законодавчому (політико-правовому) рівні суспільних або корпоративних інтересів, співпадаючих з партійною політичною позицією з того чи іншого актуального питання порядку денного.

Отже, політичне лобіювання європейськими політичними партіями процесів європейської міждержавної інтеграції покликане вирішувати декілька основних завдань. По-перше, це підсилення легітимності Європейського Парламенту як представницького органу спільних інтересів громадян ЄС та створення додаткового інструменту самоорганізації та впливу європейської громадськості на процес прийняття юридичних рішень.

По-друге, це виконання ролі посередника між Європейським парламентом та громадянами, громадськими організаціями, окремими соціальними групами, виокремленими за різними ознаками.

По-третє, це створення додаткового механізму забезпечення прав меншин (у тому числі – національних меншин) в європейській правовій системі.

По-четверте, це реалізація засобів досягнення компромісу між різними соціальними групами всередині ЄС з питань, які становлять спільну компетенцію його інституцій.

Варто вказати і на ту важливу обставину, що режим діяльності європейської політичної партії має специфічні особливості, які відрізняють його від режиму діяльності національної партії у будь-якій окремій державі-члені ЄС та є обов'язковими умовами для визнання політичної суб'єктності такої партії як актора внутрішньої державної та спільної європейської політики.

Як формально-юридичну специфічну ознаку слід відзначити наявність у європейської політичної партії статусу юридичної особи у тій державі-члені ЄС, в якій знаходяться органи партійного керівництва, що відображає відповідний зв'язок політики та права у сучасному європейському суспільному житті.

Аксіологічною (ціннісною) ознакою є дотримання базових спільних політичних принципів Європейського Союзу, таких, як принципи свободи, демократії, поваги до прав людини та основних свобод, верховенства права тощо.

До інституціонально-організаційних ознак можна віднести такі: а) участь європейської політичної партії у політичних виборах до Європейського Парламенту або оголошення про такий намір; б) представництво щонайменше у 1/4 держав-членів ЄС в особі європейських депутатів або депутатів національних та регіональних парламентів, або отримання щонайменше 3 % голосів в 1/4 держав-учасниць останніх політичних виборів до Європейського Парламенту; в) щорічна публікація звітності про свої прибутки та видатки, активи та пасиви; зобов'язання надавати список своїх донорів, пожертви яких перевищують 500 євро; г) заборона приймати: анонімні пожертви; такі, які перевищують 12000 євро на рік; з бюджетів політичних груп Європейського Парламенту (це означає, що кошти з бюджету ЄС виділяються кожній сформованій у Парламенті політичній групі виключно з цільовим призначенням функціональної організації її діяльності, а не для вирішення партійно-політичних завдань чи розбудови позапарламентської партійної структури); від національних партій, якщо вони перевищують 40 % їх річного бюджету (це правило забезпечує наднаціональний характер діяльності європейських партій, їх виключну спрямованість на реалізацію спільних інтересів європейської спільноти); від компаній, підконтрольних органам державної влади в силу державної форми власності або фінансової участі держави в їх капіталі; д) формування свого бюджету щонайменше на 15 % за рахунок інших джерел, крім пожертв фізичних та юридичних осіб; е) подання заяви на отримання фінансування не пізніше 30 вересня кожного календарного року (Зайчук, ред. 2015, с.128).

Водночас, поряд з окресленням інтеграційних особливостей, тенденцій та перспектив розвитку європейських політичних партій, слід зазначити і про певні паралельні дезінтеграційні процеси, що відбуваються протягом останніх років в межах ЄС, і істотним чином комплексно впливають на особливості функціональної діяльності як національних, так і європейських політичних партій.

Так, у лютому 2020 р. Велика Британія завершила важливіший етап в історії не тільки країни, а й і світу взагалі. Референдум щодо виходу з ЄС став першим так званим

«прецедентом» успішного з формальної точки зору виходу країни-учасниці зі складу Європейського Союзу.

Якщо умовно визначити чинники, що сприяли виходу Великої Британії зі складу ЄС, то, окрім провідного фінансово-економічного та консервативно-націоналістичного, необхідно виокремити внутрішньополітичний чинник, який базується на розчаруванні населення у політичній системі країни і діяльності провідних партій, тобто, за великим рахунком, функціонуванні партійної системи загалом. Зокрема, риторика провідних британських політичних діячів чітко доводить, що останнім часом майже відсутній консенсус між провідними партійними елітами країни з найважливіших питань подальшого політичного, економічного, правового розвитку. З приходом кожного нового прем'єр-міністра змінювалося ставлення й до європейського вектору британської зовнішньої політики, адже з моменту вступу країни до ЄС і по теперішній час політичні еліти постійно поділялися на євроскептиків та єврооптимістів (Ананьева, 2017).

Водночас у цьому контексті слід відзначити, що у ході передвиборчої кампанії до дострокових парламентських виборів 12 грудня 2019 р. обидві провідні британські партії намагалися окреслити вихід країни з ЄС як другорядну, не найважливішу проблему, що, на наш погляд, може свідчити як про певні зміни в електоральній свідомості, так і про намагання еліт прибрати інформаційний акцент з даного питання, зважаючи на досить сумнівний обсяг реальних переваг дезінтеграційного політичного курсу у політичній, соціально-економічній, соціокультурній сферах суспільного життя тощо. Наприклад, як зазначав чинний прем'єр-міністр Великої Британії, лідер Консервативної партії Б. Джонсон перед вказаними виборами, «Британію люблять і поважають у всьому світі, але люди збентежені нашими дискусіями про Brexit і не можуть зрозуміти, як це така велика країна може угробити стільки часу і сил на це питання, як вона може бути такою нерішучою щодо свого майбутнього» (Вендик, 2019). Отже, навіть ті політичні партії та їх лідери, які проводили практичну реалізацію Brexit, як здається, не були впевнені у його доцільності, наслідках та концептуальних напрямках ідеологічного обґрунтування обраного політичного дискурсу.

В цілому, вбачається, що Brexit став перш за все символічним уособленням розділу між населенням та елітою країни у питанні європейського майбутнього Сполученого Королівства, що відображає, окрім іншого, і певні кризові явища у функціонуванні партійної системи Великої Британії. Політичні еліти спирались на незадоволення фінансовою політикою ЄС, тоді як просте населення було обурено його національною політикою. Ці два чинника разом впливали на політичне середовище і партійну риторіку, що й призвело до появи саме внутрішньополітичного чиннику проведення Brexit.

Отже, на зміст партійних програм та передвиборних платформ політичних партій європейських держав у сучасних умовах суспільного розвитку впливають декілька основних методологічних домінант, серед яких слід відзначити зовнішньополітичну (інтеграційну), внутрішньополітичну, соціально-економічну, соціокультурну, інформаційно-комунікаційну.

Сукупність означених домінант безпосередньо впливає на визначення векторів подальшого розвитку кожної окремої політичної партії з урахуванням тих фактологічних обставин, що іманентно супроводжують їх інституціоналізацію та структурну трансформацію.

Висновки. Таким чином, аналізуючи теоретико-методологічні аспекти визначення місця і ролі політичних партій європейських держав у сучасних умовах європейської

політичної інтеграції та паралельних дезінтеграційних процесів в окремих країнах (перш за все – у Великій Британії), можна дійти до таких найважливіших висновків та узагальнень: а) політичні партії у сучасних політичних системах європейських держав втілюють у своїй діяльності комплекс функціональних аспектів, до яких відносяться системний, інформаційно-комунікативний, селективний, ідеологічно-програмовий, інтеграційний, представницький; б) на функціонування політичних партій держав-членів ЄС здійснюється дихотомічний вплив як інтеграційних, так і дезінтеграційних процесів у регіоні, прикладом чого є вихід зі складу ЄС Великої Британії, завершений формально у 2020 р.; в) на зміст партійних програм та передвиборних платформ політичних партій європейських держав у сучасних умовах суспільного розвитку впливають декілька основних методологічних домінант, серед яких слід відзначити зовнішньополітичну (інтеграційну), внутрішньополітичну, соціально-економічну, соціокультурну, інформаційно-комунікаційну; г) суспільне незадоволення діяльністю політичних партій та партійною системою загалом стало одним з чинників впливу на громадську думку у Великій Британії під час процесу виходу зі складу ЄС. Вказаний чинник обумовлює необхідність модернізації окремих аспектів організації та діяльності сучасних європейських політичних партій на показовому прикладі британських основних партій, особливо в частині досягнення чіткішої визначеності партійних орієнтирів та поглядів на шляхи вирішення найактуальніших проблем, що постають сьогодні як перед окремими державами-членами, так і перед ЄС загалом.

Бібліографічний список

- Ананьева, Е., 2017. Брекзит: причины, политический фон, последствия. *Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право*, 10(6), с.98-119. DOI: 10.23932/2542-0240-2017-10-6-98-119
- Балабанов, К.В. та Трофименко, М.В., 2013. «Публічна дипломатія» як відповідь на виклики сучасності. *Україна дипломатична*, 14, с.989-1021.
- Берк, Э., 1993. *Размышления о революции во Франции и заседаниях некоторых обществ в Лондоне, относящихся к этому событию*. Москва: Рудомино.
- Вендик, Ю., 2019. Брекзит – главная тема выборов, но основные кандидаты ее избегают. Почему и что же предлагают партии. *BBC News. Русская служба*, [онлайн] 19 ноября. Доступно: <<https://www.bbc.com/russian/features-50409551>> [Дата обращения 12 сентября 2021].
- Зайчук, В.О., ред. 2015. *Вступ до європейського парламентського права*. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України.
- Трофименко, А., 2014. Концептуальні підходи до розуміння лобізму. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*, 10, с.112-123.
- Шляхтун, П.П., 2003. *Парламентаризм: словник-довідник*. Київ: Парламентське видавництво.
- Lawson, K., 1976. *The Comparative Study of Political Parties*. New York: St. Martin's Press.

References

- Ananeva, Ye., 2017. Brekzit: prichiny, politicheskiy fon, posledstviya [Brexit: Reasons, Political Background, Implications]. *Outlines of global transformations: politics, economics, law*, 10(6), pp.98-119. DOI: 10.23932/2542-0240-2017-10-6-98-119 (in Russian).

- Balabanov, K.V. and Trofymenko, M.V., 2013. «Publichna dyplomatiia» yak vidpovid na vyklyky suchasnosti [«Public diplomacy» as a response to modern challenges]. *Ukraina dyplomatychna*, 14, pp.989-1021. (in Ukrainian).
- Berk, E., 1993. *Razmyshleniya o revolyucii vo Francii i zasedaniyakh nekotorykh obshchestv v Londone, otnosyashchikhsya k ehtomu sobytiyu* [Reflections on the Revolution in France and the Meetings of Certain Societies in London Relating to This Event]. Moskva: Rudomino. (in Russian).
- Lawson, K., 1976. *The Comparative Study of Political Parties*. New York: St. Martin's Press.
- Shliakhtun, P.P., 2003. *Parlamentaryzm: slovnyk-dovidnyk* [Parliamentarism: a dictionary]. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo. (in Ukrainian).
- Trofymenko, A., 2014. Kontseptualni pidkhody do rozuminnia lobizmu [Conceptual approaches to understanding of “lobbyism”]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriya : Istorii. Politolohiia*, 10, pp.112-123. (in Ukrainian).
- Vendik, Yu., 2019. Breksit – glavnaya tema vyborov, no osnovnyie kandidaty ee izbegayut. Pochemu i chto zhe predlagayut partii [Brexit is the main topic of the elections, but the main candidates avoid it. Why and what do the parties propose]. *BBC News. Russkaya sluzhba*, [online] November 19. Available at: <<https://www.bbc.com/russian/features-50409551>> [Accessed 12 September 2021]. (in Russian).
- Zaichuk, V.O., ed. 2015. *Vstup do yevropeiskoho parlamentskoho prava* [Introduction to European parliamentary law]. Kyiv: Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. (in Ukrainian).
- Стаття надійшла до редакції 14.09.2021 р.

V. Mytroshchenko

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE ACTIVITIES OF THE POLITICAL PARTIES OF THE EUROPEAN STATES AT THE PRESENT STAGE

The article is about the theoretical and methodological aspects of determining the place and role of political parties in the social development of modern European states in a dialectical combination of integration and disintegration processes. It is noted that the political parties of modern European countries are developing in accordance with common laws and system parameters. The specific features of the activities of European parties in the context of the formation of European parliamentarism as a fundamentally new phenomenon in the political life of the integration association are considered.

It is determined that political parties in modern political systems of European countries embody in their activities a set of functional aspects, which include systemic, information-communicative, selective, ideological-programmatic, integration, representative. It is shown that the functioning of political parties of EU member states is influenced by the dichotomous influence of both integration and disintegration processes in the region, as exemplified by the withdrawal of the UK from the EU, formally completed in 2020. Political parties of European states in the current conditions of social development are influenced by several major methodological dominants, among which should be noted foreign policy (integration), domestic policy, socio-economic, socio-cultural, information and communication. It is emphasized that public dissatisfaction with the activities of political parties and the party system in general was one of the factors influencing public opinion in the UK during the process of leaving the EU, which characterizes the need to modernize certain aspects of the organization and activities of modern European political parties,

especially in terms of achieving a clearer definition of party orientations and views on ways to solve the most pressing problems facing today's individual member states and the EU as a whole.

Key words: *political party, political system, party system, European integration, disintegration.*

УДК 352.07(497.12=131.1)

О. Мороз

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД САМОВРЯДУВАННЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ МЕНШИНИ СЛОВЕНІЇ

Республіка Словенія – багатонаціональна держава, що постала на політичній мапі Центрально-Східної Європи внаслідок дезінтеграційних процесів у соціалістичній Югославії. Проблеми національних меншин значно загострилися наприкінці існування СФРЮ, не дивлячись на те, що югославські лідери приділяли неабияку увагу меншинній проблематиці. Національні відносини у сучасній Словенії є спадком соціалістичного періоду. Лише дві національні меншини республіки користуються конституційними правами та гарантіями – італійці та угорці. Словенська Конституція визначає ці меншини як автохтонні (історичні).

Пропонована публікація має на меті аналіз становища та політичної активності автохтонних меншин Словенії на прикладі італійської громади. Не дивлячись на те, що словенські італійці користуються широкою автономією у сфері освіти, мови, беруть активну участь у політичному житті держави, досі залишається ряд невирішених проблем співіснування італійської меншини та словенської більшості, які є спільними для обох автохтонних меншин і значною мірою торкаються всіх інших національних громад Республіки Словенія. Розселення італійців на території Словенії характеризується компактністю, що позитивно вплинуло на процеси консолідації меншини у справі захисту своїх конституційних прав та гарантій.

У статті аргументовано висновок автора, що словенське суспільство завжди відзначалося високим рівнем ксенофобії, що також розвинулася на основі наслідків дезінтеграційних процесів у соціалістичній Югославії. Концепт автохтономізму став своєрідною відповіддю суспільства на загрозу зовнішньої міграції, що на думку офіційної Любляни становить небезпеку для титульної нації та мови. Італійці та угорці в уявленні словенців та словенського уряду є меншим злом, порівняно з так званими неконституційними меншинами – вихідцями з колишньої СФРЮ.

Ключові слова: *національні меншини, автохтонні меншини, словенські італійці, СФРЮ, ксенофобія, етнічно змішана територія, муніципалітет.*

DOI 10.34079/2226-2830-2021-11-31-32-168-179

Як і Україна, Республіка Словенія стала незалежною внаслідок глобальних геополітичних змін, пов'язаних із розпадом соціалістичного табору. Національна проблематика завжди була в центрі уваги лідерів країн «залізної завіси», а отже, важливість її зберіглася й для держав- правонаступників, прикладом якої у випадку соціалістичної